

BIAR ERE GERNIKA

Mende askotan zear Gernika izan da, bere batzarren bidez, Euzkadi'ko Uriburua. Orrela, eun urtez kontra gorria jasan arren, bizirik jaso dugu gaurko gazteok Gernika'ren itzala.

Orain, bere birrintxe ikaragarriaren ogeitabost-garren urteburu ontan, ondo dator Gernika'ren zantzua entzun-araztea. ❀ ❀ ❀

ASPALDI, ots, Euskalerrriak bere Lege Zarrak galdu zituen arteraño, zer izan dan Gernika?

Erritasunaren aldetik, Erriaren eraentzea. Beste era batera esanda : Erriak berak agintzen zuen Euzkadi'n. Ez Elizak (España'ko jarraipide kaltegarria mugan ikusi arren), ez Gudarozteak eta militarkeriak (gure auzoen joeren kontra ere), ezpaitzagoen Euzkadi'n militar-klaserik (Bearrik !...). Eta ez Jauntxoak eta Aundikiak, gure Batzarrak oso maiz burrukutzen baitzuten auen nagusikerien aurka. Demokraziaren aldetik, beraz, denborari dagozkion diferentziak aintzat arturik, noski, Euzkadi bere semeak eraentzen zuten, erriz erri azkatasunik aundienean egiazko ordezkariak aukeratuta.

Abertzaletasunaren aldetik, ordea, (eta ez da gure asmoa ziorik sakonek aztertzea, ots, Soziolojiak irakats zitzaigukeanak) utsa. Baziran, egia esan, euskaltasunaren aztarna batzuk, itsak eta eskasak geienetan. Piskanaka piskanaka, euskaldunak gere buruaren jabe nai genuen iraundu (karlisten gerratean ondo agirian gelditu zan au), baiñan zertarako ez da ikusten. Gernika'k eta Ustaritze'k, Araba'k eta Zuberoak, etzuten alkarren berririk izaten. Euzkadi benetan zaituta zegoen : naparrak gipuzkoarren kontra, eta xuberotarrak manexen kontra.

Ortara, gure Lege Zarren galtzea iritxi zitzaigunean, Demokraziaren aldeko oitura edo joera bat bagenuen; baiña abertzaletasunaren arrastorik ez.

Españolen eta frantsesen jokabidea beraz garbi agertu zan : eta euskaldunen batasunik ezari eldu zioten. Orrela, karlista-gerrateetan, eta geroago ere, bere indarrak aundienak euskaldunok zatitzearen aldekoak izan ziran. Eta, noski, gure euskaltasunaren kontra, erritasuna alde guztietatik eta atzerrituz. ❀ ❀ ❀

Karlista-gerrate izugarriak, gure zatitzea, gure abertzaletasunaren falta : orra or España'k bere alde zekana.

Arana Goiri'k zorrotz Euzkadi'ren egoerak aztertu zituenean, bereala igarri zuen : Euzkadi'ri abertzaletasuna falta zitzaion. Eta, nola edo ala, abiarazi zuen Euzkadi abertzaletasunaren bidean,

Orrela, jeltkideen ereintzaren ondoren, (ontzat eman ezin ditzakegun jokabide batzuekin naastuta) abertzaletasunaren leenengo zantzuak entzan ziran. Egia aitortu bear da : leenengo aldiz !

1931 eko urtea etorri zan, eta 1936 ekoa. Irakurleak badaki gainera. Urrillaren 7 an, gerra betean, bestela eziñik, amorematen zuen Errepublikak. Eta, berriz ere, Gernika'k biltzen zituen bertara, Euzkadi'ko agintariak.

Ikus ditzagun, lipar batez bederen.

1931 ezkerotik, abertzaleak, Agirre gaztea buru, Euzkadi guztiko ordezkartza bat biltzen saiatu ziran. Badirudi Naparroak bakarrik utsegin ziela, Olazabal eta sasi-karlisten erruarengatik. Egia esan, ala esan oi da geienetan : « Tamala ! Naparroa falta zan bakarrik ! »

Baiñan au, egia esan, etzan egia.

Euzkadi'ko langilleak ESPANA-ko partiduetan sartuak ziran. Zergatik ? Egia berriz ere aitortzeko, jeltkideak etzuten sozial-giarrik. Gerra aurreko abertzaletasuna ondo zegoen (eman dezagun) burges-euskaldunentzat, Euskaldun langilleentzat, ordea, utsa zan. Euskaldun langilleari bost ajola zitzaion (eta « zaiio ») agintariz aldatzea, beretzat eta here semeentzat izango ez ba zuen kapitalistaren limosnatxoa besterik... Euzko Ekintza eta E.L.A., zio batzuegatik, etziran gauza izan langilleen eña bestelakotu zedin.

Ez dezagun esan, arren, P.S.O.E.koak Euzko Jaurlaritzari menegiten ziotela; eta orrelakoak. Abertzaleak indar aundiegia zuten 1936 ean, berakin ez kontatzeko. Orrela, Franco altxa zanean, español-sozialistak (Euzkadi'ko langilleen artean nagusi, abertzaleen erruarengatik) FRANCO ALTXA ZALAKO (eta ez milla aldiz abertzaletasunarengatik) Euzko Jaurlaritzan sartu ziran.

Gernika'n bildu ziranak, beraz, obetoxe zeuden aspaldian baiño. Alabaiñan, zenbait aldetatik bakarrik. Langilleak ezpaitzuten bear zuten ordezkartzarik. Roosvelt'ek etzion kapitalismoari utzi, eta komunista biurtu, Stalin'ekin alkarrartu zanean. Gure langilleak agintzen zituzten ESPANOLAK, era berean, etziran geiago « abertzaletu ». Baiña Franco urrean zegoen : orra beren « abertzaletasuna »... Eta orra beraz Gernika artarko akatsa : langilleak etzuten Gernika'ko artan siñisten. Euzkadi'ko agintzaritza etzan aspaldikoa bezin egiazkoa : egoera berria zegoen Euzkadi'n. Eta atzera begiratzea etzan aski. ❀ ❀ ❀

Dana dala, karlista-gerrateetan bezela, beste gerra baten bidez debekatu zan Gernika artako jarraitzapena.

Eta gaur, 25 urte pasa ondoren, Gernika ixillik dago beti. Zai. ❀ ❀ ❀

Baiña Gernika ez da il. Eta ia ikus ditezke biarko batzarrak. Asko ikasi dugu.

1876 ean España'ko « EZKERTARRAK » ixillarazi ginduzten.

1937 an España'ko ESKUBITARRAK.

Garbi daukagu etsaia, españar-erriaren kontra burrukatu nai ez ba dugu ere. Etsai orrek agirian darama izena : ESPANA. España'ko Estaduak bakarrik ? Españolak dute itza.

Eta garbi ere gure akatsa. Lege Zaarretako denbora pasa da. Gaurko euskaldun jendea ez da, geienez, nekazaria, industrialia baizik. Lege Zaarrak ondo zeudan. Gaur alere, gogo artan berean, Lege Berriak bear ditugu. Eta auetan, antziñako gogoari cutsi nai ba diogu, langille-jendeari eta egiazko demokraziari eldu bear diogu. Gernika'k ezin ditzake berriz bildu klase bateko euskaldunak bakarrik. Gernika'k EUSKALDUN GUZIAK bildu bear ditu, aspaldian bezela. Eta aspaldian bezela, erriaren alde, eta elizkeri, militarikeri eta nagusikeri guzien kontra. ❀ ❀ ❀

TXILLARDEGI.

...que la revolución de la independencia nacional es un hecho fundamental en nuestra era. Esta revolución no puede ser frenada. Tan pronto las nuevas naciones despiertan de un olvido de centurias, su primera aspiración es la de afirmar su personalidad nacional.

Kennedy, el 23 de Marzo /62, en la Universidad de Berkeley.